

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.4.7.2024

**Pani
Ewa Jankowska
Prezes Zarządu
Przedsiębiorstwa Komunalnego PEGIMEK
Spółka z o.o. w Świdniku**

Aleja Lotników Polskich 5
21-040 Świdnik

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/071 – Bezpieczeństwo zakładów, obiektów i urządzeń o istotnym znaczeniu dla funkcjonowania aglomeracji miejskich w województwie lubelskim.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Przedsiębiorstwo Komunalne PEGIMEK Spółka z o.o. w Świdniku (dalej: PK PEGIMEK, Przedsiębiorstwo lub Spółka), 21-040 Świdnik, Aleja Lotników Polskich 5.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ewa Jankowska, Prezes Zarządu od 15 maja 2024 r. (dalej: Prezes lub Prezes Zarządu). Poprzednio tj. od 24 czerwca 2023 r. obowiązki Prezesa pełniła Justyna Mierzwa oraz w okresie od 18 lipca 2019 r. do 23 czerwca 2023 r. Prezesem był Jerzy Irsak.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania przedsiębiorstwa na rzecz ochrony zakładów, obiektów i urządzeń ważnych dla bezpieczeństwa publicznego w aglomeracjach miejskich. 2. Postępowanie na wypadek zdarzenia skutkującego uszkodzeniem lub zniszczeniem zakładów, obiektów lub urządzeń istotnych dla funkcjonowania aglomeracji miejskiej.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2024 (do 31 maja), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały znaczenie dla oceny kontrolowanej działalności).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontroler	Joanna Jabłońska-Chyła inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LLU/53/2024 z 8 marca 2024 r. (akta kontroli tom I str. 1-9)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	Przedsiębiorstwo podejmowało w latach 2021-2024 (do 31 maja) działania w celu zwiększenia ochrony zarządzanych zakładów, obiektów i urządzeń ważnych dla bezpieczeństwa publicznego, jednak większość z nich realizowana była dopiero w ostatnich miesiącach 2023 r. Plan Ochrony przyjęty w Przedsiębiorstwie do stosowania w styczniu 2024 r., nie wprowadził żadnych nowych rozwiązań w odniesieniu do środków ochrony i w zasadzie sankcjonował funkcjonujące w PK PEGIMEK od wielu lat sposoby zabezpieczeń obiektów. Spółka nie zwracała się do Wojewody Lubelskiego o wydanie decyzji administracyjnej, skutkującej umieszczeniem zarządzanej przez nią infrastruktury w ewidencji obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie, o których mowa w art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia³. Przed wprowadzeniem obowiązującego aktualnie Planu Ochrony tj. przed 9 stycznia 2024 r., nie dokonywano analiz ryzyka zagrożeń spowodowanych nieuprawnioną ingerencją w infrastrukturę zakładu, obiekty lub urządzenia zarządzane przez PK PEGIMEK. W trakcie oględzin przeprowadzonych z udziałem specjalisty w dziedzinie bezpieczeństwa stwierdzono, iż zastosowane środki bezpieczeństwa fizycznego obiektów, obszarów i urządzeń takich jak studnie głębinowe, teren ujęcia wody przy ul. Kusocińskiego i znajdującej się tam pompowni wody oraz teren przepompowni ścieków, chronią ww. obiekty przed nierejestrowanym swobodnym dostępem do nich
--------------	--

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623. Dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2021 r. poz. 1995. Dalej: ustawa o ochronie osób i mienia.

osób nieuprawnionych, jednak poziom zabezpieczenia był zróżnicowany w zależności od obiektu.

W zakresie technicznego i organizacyjnego przygotowania na wypadek zdarzenia skutkującego uszkodzeniem lub zniszczeniem zakładów, obiektów lub urządzeń istotnych dla funkcjonowania Miasta Świdnik, należy stwierdzić, iż Spółka posiadała możliwości techniczne do wdrożenia alternatywnych sposobów działania w przypadku zdarzeń zakłócających prawidłowy proces dostaw wody i odprowadzania ścieków. [.....]
.....
.....]

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania na rzecz ochrony zakładów, obiektów i urządzeń ważnych dla bezpieczeństwa publicznego w aglomeracjach miejskich

Opis stanu faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą PK PEGIMEK posiadało jeden zakład, trzy rodzaje obiektów oraz dwa rodzaje urządzeń ważnych dla bezpieczeństwa publicznego, których zniszczenie lub uszkodzenie mogło stanowić zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi oraz dla środowiska.

W poszczególnych latach, według stanu na dzień 31 grudnia każdego roku, liczba elementów wchodzących w skład ww. infrastruktury przedstawiała się następująco:

- w 2021 r.: jeden zakład – Zakład Wodociągów i Kanalizacji⁵; obiekty – pompownia wody, przepompownia ścieków, osiem ujęć głębinowych; urządzenia – 11 lokalnych przepompowni ścieków, jedna lokalna pompownia wody;
- w 2022 r.: jeden zakład – ZWiK; obiekty – pompownia wody, przepompownia ścieków, osiem ujęć głębinowych; urządzenia – 11 lokalnych przepompowni ścieków, dwie lokalne pompownie wody;
- w 2023 r.: jeden zakład – ZWiK; obiekty – pompownia wody, przepompownia ścieków, osiem ujęć głębinowych; urządzenia – 13 lokalnych przepompowni ścieków, dwie lokalne pompownie wody;
- w 2024 r. (wg stanu na 31 marca): jeden zakład - ZWiK; obiekty – pompownia wody, przepompownia ścieków, osiem ujęć głębinowych; urządzenia – 13 lokalnych przepompowni ścieków, dwie lokalne pompownie wody.

Ponadto, Przedsiębiorstwo posiadało w swoim zarządzie: Zakład Porządkowo-Drogowy, Zakład Zarządzania Nieruchomościami, Laboratorium, budynek biurowy, w którym mieściła się siedziba Spółki oraz Cmentarz Komunalny.

(akta kontroli tom I str. 30-35, tom II str. 63-199)

1.2. Zakłady, obiekty czy też urządzenia zarządzane przez PK PEGIMEK nie były objęte obowiązkową ochroną, o której mowa w art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie osób i mienia i nie zostały ujęte w ewidencji Wojewody Lubelskiego. Wiceprezes Zarządu oświadczyła, iż Przedsiębiorstwo nie występowało do Wojewody Lubelskiego o wydanie decyzji administracyjnej skutkującej umieszczeniem w ewidencji

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Dalej: ZWiK.

obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie. Wskazała, że w świetle obowiązujących przepisów wynikających z ustawy o zarządzaniu kryzysowym⁶ oraz ustawy o ochronie osób i mienia, PK PEGIMEK nie miało obowiązku występowania o wydanie takiej decyzji.

Pismem z 13 kwietnia 2023 r. Zarząd PK PEGIMEK zwrócił się do Wojewody Lubelskiego o udzielenie informacji, czy Przedsiębiorstwo jako właściciel infrastruktury, która może być zakwalifikowana do infrastruktury krytycznej, ma obowiązek podjąć działania skutkujące zgłoszeniem a następnie wyodrębnieniem takiej infrastruktury. Dyrektor Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie⁷ poinformował Spółkę, że przedsiębiorstwo jako właściciel obiektu, systemu, instalacji, usługi może wystąpić do Dyrektora Rządowego Centrum Bezpieczeństwa o zakwalifikowanie go do kategorii operatora Infrastruktury Krytycznej, a tym samym wpisanie przedsiębiorcy do Jednolitego Wykazu obiektów, instalacji, urządzeń i usług wchodzących w skład infrastruktury krytycznej z podziałem na systemy. W kolejnym piśmie z 8 maja 2023 r. skierowanym do LUW, PK PEGIMEK zwróciło się o udzielenie informacji czy jakiegokolwiek obiekty wchodzące w skład infrastruktury technicznej ZWiK zostały ujęte w ewidencji obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie. Spółka nie otrzymała odpowiedzi z LUW na to pismo i nie występowała ponownie z zapytaniem do Wojewody Lubelskiego w tej sprawie.

(akta kontroli tom I str. 42-50)

Delegatura Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w Lublinie poinformowała PK PEGIMEK⁸ o odnotowanych przypadkach zainteresowania osób nieuprawnionych obiektami infrastruktury krytycznej i innymi o znaczeniu strategicznym oraz rekomendowała podjęcie stosownych działań. Wiceprezes Zarządu wyjaśniła, iż w ocenie Zarządu pismo miało charakter informacyjny, a PK PEGIMEK opracowało i wdrożyło plan ochrony obiektów pomimo braku ustawowego obowiązku.

(akta kontroli tom I str. 135-136, 140-148)

Uchwałą Zarządu Spółki z 9 stycznia 2024 r. wprowadzono Plan Ochrony oraz zobowiązano pracowników do przestrzegania instrukcji i zasad organizacji ochrony jednostki zawartych w tym Planie. Pomimo, iż obiekty zarządzane przez PK PEGIMEK nie były wpisane do prowadzonego przez Wojewodę Lubelskiego „Wykazu obszarów, obiektów i urządzeń ważnych dla obronności Państwa i innych ważnych interesów Państwa, podlegających obowiązkowej ochronie przez specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne lub odpowiednie zabezpieczenia techniczne”, w uzasadnieniu do sporządzenia Planu Ochrony wskazano na konieczność zabezpieczenia działalności Przedsiębiorstwa. Niemniej jednak, w Planie Ochrony zostały wymienione urządzenia należące do obiektu podlegające obowiązkowej ochronie na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne⁹, znajdujące się na otwartym, ogólnodostępnym terenie takie jak: ujęcia wody, Stacja Wodociągowa. Wiceprezes Zarządu wyjaśniła, że w latach 2021-2024 (do 9 stycznia) w Przedsiębiorstwie nie obowiązywał inny plan ochrony, a Spółka nie miało obowiązku jego posiadania i wdrażania. Przedmiotowy Plan Ochrony był dokumentem jawnym. Wiceprezes oświadczyła, że: „PK PEGIMEK nie miało obowiązku prawnego objęcia Planu Ochrony wprowadzonego 9 stycznia 2024 r. klauzulą poufności, ponieważ obowiązek zachowania w poufności danych, których ujawnienie mogłoby narazić pracodawcę na szkodę, podlega ochronie na podstawie powszechnie obowiązujących przepisów prawa, w tym w szczególności

⁶ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 122, ze zm.).

⁷ Dalej: LUW.

⁸ Pismem z 22 września 2023 r.

⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1478, ze zm. Dalej: Prawo wodne.

art. 100 § 2 pkt 4 Kodeksu pracy¹⁰ oraz art. 11 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji¹¹.”

(akta kontroli tom I str. 69-119, 128-133)

Spółka zawarła 8 listopada 2023 r. umowę o dzieło, której przedmiotem było sporządzenie Planu Ochrony oraz przeszkolenie pracowników PK PEGIMEK z zasad postępowania w sytuacjach kryzysowych. Pracownicy odbyli szkolenia w dniach: 5, 7 i 19 grudnia 2023 r. z zakresu:

- postępowania na wypadek zagrożenia czynnikami chemicznymi, biologicznymi i promieniotwórczymi,
- postępowania w przypadku wystąpienia zdarzenia z użyciem broni palnej lub ostrych narzędzi,
- postępowania w sytuacji wzięcia zakładników,
- postępowania w przypadku zdarzenia z użyciem materiałów wybuchowych,
- postępowania w przypadku napadu i włamania,
- postępowania w trakcie przyjmowania informacji o zagrożeniu dla bezpieczeństwa Przedsiębiorstwa oraz współpracy z Policją.

(akta kontroli tom I str. 57-68)

W okresie objętym kontrolą, poza ww. Planem Ochrony, nie zostały opracowane i wprowadzone inne dokumenty z zakresu ochrony obszarów, obiektów, i urządzeń istotnych dla bezpieczeństwa publicznego. Zgodnie z wyjaśnieniami Wiceprezes Zarządu, w ZWiK nie było szczegółowych wytycznych dotyczących zasad wejścia do strefy ochrony, a także sposobu poruszania się po obiekcie, a dostęp do budynków i urządzeń wynikał z zakresów obowiązków pracowników ZWiK.

W PK PEGIMEK latach 2021-2024 (do 31 maja) nie wprowadzono do stosowania procedur dotyczących użycia elementów identyfikacji pracowników (np. klucze, kody, PIN, karty), zasad przechowywania oraz wydawania kluczy do pomieszczeń i stref chronionych, okresowej wymiany kodów, trybu przyznawania i wydawania kart, zasad wejścia kontrahentów i gości oraz wjazdu pojazdów do nich należących na teren obiektów zarządzanych przez Przedsiębiorstwo, testowania środków ochrony czy też sposobów reakcji ochrony na określone rodzaje zdarzeń. W Spółce wprowadzono jedynie 21 października 2022 r. Instrukcję zarządzania kluczami do pomieszczeń, w której zawarto ogólne zapisy dotyczące przydziału kluczy do drzwi wejściowych i pomieszczeń.

(akta kontroli tom I str. 128-130, 140-148)

[illegible]

¹⁰ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1465, ze zm.).

¹¹ Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233).

.....]*
.....]
(akta kontroli tom I str. 70-88)

W trakcie oględzin stanu zabezpieczeń obszaru, obiektów i urządzeń zarządzanych przez ZWiK stwierdzono, że teren wokół pompowni wody, przepompowni ścieków oraz ujęć głębinowych był ogrodzony. Wysokość ogrodzenia była różna na poszczególnych obiektach. Ogrodzenie wokół ujęcia i pompowni wody zlokalizowanego przy ul. Kusocińskiego wynosiło od 120 cm do 150 cm, a terenu wokół przepompowni ścieków zlokalizowanej przy ul. Krępieckiej od 140 cm do 170 cm. Ogrodzenia terenów wokół studni głębinowych nr 2, 3, 4, 5, 7 i 8 zlokalizowanych w miejscowościach Krępiec i Minkowice wynosiły od 200 cm do 220 cm, natomiast ogrodzenie wokół ujęcia nr 6 wynosiło od 145 do 200 cm. Teren wokół tej studni graniczy z jednej strony z prywatną nieruchomością, której ogrodzenie wynosi od 145 cm do 155 cm, ponieważ Przedsiębiorstwo nie zamontowało własnego ogrodzenia w tej części.

Zastosowane przez Przedsiębiorstwo środki bezpieczeństwa fizycznego ww. obiektów nie stanowiły dostatecznej przeszkody w dostępie osób nieuprawnionych do stref chronionych i np. na niekontrolowane dostarczenie do strefy chronionej przedmiotów, urządzeń oraz mechanizmów niewiadomego pochodzenia. Wiceprezes Zarządu wyjaśniła, iż w ocenie Spółki aktualna wysokość ogrodzenia terenu wokół ujęcia wody nr 6 oraz terenu wokół pompowni wody i przepompowni ścieków jest wystarczająca do zapewnienia bezpieczeństwa tych obiektów. Ponadto stwierdziła, iż dotychczas nie odnotowano żadnych incydentów oraz zagrożeń związanych bezpośrednio z zagrożeniem bezpieczeństwa ww. obiektów, a także, że w tym zakresie brak jest wytycznych i przepisów określających właściwą wysokość oraz inne szczegółowe wymagania co do ogrodzenia obiektów infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.

W trakcie kontroli PK PEGIMEK zleciło podmiotowi zewnętrznemu wykonanie nowego ogrodzenia wokół części terenu pompowni wody zlokalizowanej przy ul. Kusocińskiego, gdzie wysokość ogrodzenia wynosiła od 120 cm do 140 cm. Termin wykonania całości przedmiotu zamówienia strony określiły na 2 października 2024 r.

W trakcie oględzin stwierdzono, iż teren ujęcia wody wraz z budynkiem pompowni przy ul. Kusocińskiego oraz teren wokół przepompowni ścieków przy ul. Krępieckiej jest monitorowany za pomocą kamer stałopozycyjnych przez pracowników ZWiK pełniących dyżury na dyspozytorniach. Pracownicy pełniący dyżury w pompowni wody dodatkowo obsługują System Sygnalizacji Włamania i Napadu, zainstalowany na wszystkich studniach głębinowych wraz z podglądem z kamer z systemem podczerwieni, zamontowanych wewnątrz budynków studni głębinowych.

[.....]
.....]
.....]
.....]
.....]
.....]
.....]* Ponadto nadzór za pomocą systemu CCTV nad terenem wokół ujęcia wody i pompowni wody oraz przepompowni ścieków prowadzi firma zewnętrzna.

Wiceprezes Zarządu wyjaśniła, iż pracownicy ZWiK w latach 2021-2024 (do 31 maja) kontrolowali stan zabezpieczeń wody w sposób bezpośredni, dokonując inspekcji obiektów studni głębinowych przynajmniej raz w tygodniu.

[.....]
.....]^{*}

(akta kontroli tom I str. 149-191)

W ramach sprawdzenia działania zabezpieczeń obiektu zlokalizowanego przy ul. Kusocińskiego, pracownicy ZWiK przeprowadzili dwukrotnie w 2024 r. czynności mające na celu weryfikację dozoru telewizji przemysłowej prowadzonego przez firmę świadczącą usługę zdalnego monitorowania obiektów PK PEGIMEK. W przypadku pierwszej z tych czynności, mającej spowodować reakcję firmy nadzorującej obiekty, nie stwierdzono żadnej reakcji ze jej strony. Drugi przeprowadzony test reakcji na wideo alarm wykazał prawidłową reakcję wykonawcy usługi zdalnego monitorowania na sprowokowaną sytuację. W związku z wynikiem pierwszego z ww. testów reakcji na wideo alarm, PK PEGIMEK nałożyło na kontrahenta karę umowną.

(akta kontroli tom I str. 260-269)

Pracownicy ZWiK zatrudnieni na stanowiskach elektromonterów, operatorów pompowni wody, zgodnie z zakresami obowiązków byli zobligowani do nadzoru nad terenem ujęcia wody (monitoring) oraz studni (alarm otwarcia) oraz do niezwłocznego zgłaszania przełożonym stwierdzonych nieprawidłowości. Pracownicy zatrudnieni na stanowiskach operatorów przepompowni ścieków mieli w zakresie powierzonych obowiązków osobiste oraz z wykorzystaniem monitoringu śledzenie sytuacji na terenie przepompowni ścieków, jak również niezwłoczne zgłaszanie nieprawidłowości przełożonym.

(akta kontroli tom I str. 415-504)

1.4. Na usługi zdalnego monitorowania obiektów na rzecz PK PEGIMEK w latach objętych kontrolą Przedsiębiorstwo zawarło w tym okresie cztery umowy¹², obowiązujące w kolejnych latach kalendarzowych. Przedmiotem tych umów było świadczenie:

- całodobowej usługi zdalnego monitorowania obiektów (wideo obchody) polegającej na zdalnej wideo weryfikacji alarmów we wskazanych trzech lokalizacjach i podejmowanie niezwłocznej interwencji,
- wykonanie usługi konserwacji zainstalowanych systemów zabezpieczeń,
- świadczenie całodobowej usługi zdalnego monitorowania systemu alarmowego (włamania-napadu) obiektu gospodarczego zlokalizowanego na Cmentarzu Komunalnym oraz od 1 stycznia 2024 r. obiektów przy ul. Targowej i ul. Krępieckiej.

Wyboru agencji ochrony w latach 2021-2024 dokonano po przeprowadzeniu postępowań w trybie zamówienia z wolnej ręki, właściwych dla zamówień, do których nie znajdują zastosowania przepisy ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych¹³, z uwagi na wartość zamówienia. W toku każdego z postępowań Przedsiębiorstwo zweryfikowało posiadanie przez agencję ochrony koncesji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia realizowanych w formie bezpośredniej ochrony fizycznej i zabezpieczenia technicznego¹⁴. W umowach,

¹² Umowa z 21 grudnia 2020 r., z 30 listopada 2021 r., z 29 grudnia 2022 r. oraz z 22 grudnia 2023 r.

¹³ Dz. U. z 2023 r. poz. 1605, ze zm.

¹⁴ Koncesja nr L-0062/03 z 24 lutego 2003 r., zmieniona decyzją nr DZiK-I-6610-393/09/L-0062/03/JW z 10 kwietnia 2009 r., zmieniona decyzją nr DZiK-II-6610-678-1/14/JPG z 21 lipca 2014 r.

zawarto oświadczenie Wykonawcy o posiadaniu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej w zakresie prowadzonej działalności.

[.....]
.....
.....
.....
.....]^{*}

Powyższe wydatki stanowiły w całości koszty zabezpieczenia technicznego, wynikające z zawartych umów i wystawionych przez kontrahenta faktur. W Planach ekonomiczno-finansowych sporządzonych przez PK PEGIMEK na poszczególne lata objęte kontrolą, koszty usług monitoringu zostały ujęte w strukturze kosztów usług obcych.

(akta kontroli tom II str. 200-588)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności PK PEGIMEK w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą Spółka podjęła szereg działań na rzecz ochrony zarządzanej infrastruktury, jak np. opracowanie i wprowadzenie Planu Ochrony, szkolenie pracowników, przeprowadzenie testów w zakresie działania monitoringu. Niemniej jednak większość z tych działań Spółka realizowała dopiero pod koniec 2023 r. i w 2024 r. Do czasu wdrożenia na początku 2024 r. Planu Ochrony Przedsiębiorstwo nie prowadziło analiz pod kątem zagrożeń nieuprawnionej ingerencji w zarządzany zakład, obiekty lub urządzenia. Spółka nie występowała do Wojewody Lubelskiego o wydanie decyzji administracyjnej, skutkującej umieszczeniem zarządzanej przez nią infrastruktury w ewidencji obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie.

Wdrożone środki bezpieczeństwa fizycznego na terenie obiektów zarządzanych przez Przedsiębiorstwo, nie dawały jednak pełnego i skutecznego zabezpieczenia przed nieuprawnioną ingerencją zewnętrzną.

OBSZAR

2. Przygotowanie na wypadek zdarzenia skutkującego uszkodzeniem lub zniszczeniem zakładów, obiektów lub urządzeń istotnych dla funkcjonowania aglomeracji miejskiej

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą Spółka realizowała usługi na rzecz mieszkańców Miasta w zakresie dostaw wody i odprowadzania ścieków na podstawie uchwalonego przez Radę Miasta Świdnik 9 maja 2019 r. Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Miejskiej Świdnik¹⁵, zmienionego następnie uchwałami z 2 września 2021 r. oraz z 9 marca 2022 r. Poza ww. Regulaminem w tym czasie w PK PEGIMEK nie obowiązywały inne regulacje nakładające na Przedsiębiorstwo obowiązek zapewnienia dostaw wody i odprowadzania ścieków w warunkach kryzysowych.

Energia elektryczna była dostarczana do punktów poboru energii zasilających obiekty ujęć wody wraz ze studniami głębinowymi, pompownią wody oraz przepompownią ścieków, na podstawie zawartych przez PK PEGIMEK umów o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej, ze sprzedawcą bieżącym

¹⁵ Stanowiący załącznik do uchwały nr VIII/13/2019.

oraz ze sprzedawcą rezerwowym¹⁶. Ponadto w umowach dystrybucyjnych zawarto postanowienia dotyczące ochrony przed wprowadzaniem ograniczeń w dostarczaniu i poborze energii elektrycznej. Zasilanie realizowane było poprzez sieć średniego napięcia dwoma liniami kablowymi bezpośrednio z Głównego Punktu Zasilającego Świdnik, przy czym jedna linia kablowa stanowi rezerwę w przypadku wyłączenia drugiej linii.

W trakcie oględzin stwierdzono, iż Spółka posiadała trzy agregaty prądotwórcze. [.....]

[.....]* Kierownik Zakładu ds. Eksploatacji ZWiK wyjaśnił, że co najmniej raz w miesiącu każdy z agregatów jest kontrolnie uruchamiany na około 15- 20 minut. [.....]

[.....]

[.....]* W książkach pracy agregatów odnotowane były kontrolne uruchamiania agregatów z częstotliwością od jednego do półtorej miesiąca.

(akta kontroli tom I str. 152-154, 277-288, 307-318, tom II str. 590-613)

Przedsiębiorstwo realizowało w latach 2021-2024 (do 31 maja) obowiązek odbioru ścieków poprzez sieć kanalizacji sanitarnej na terenie miasta, która na dzień 31 grudnia 2023 r. wynosiła 100,7 km oraz przepompownię ścieków. Wiceprezes Zarządu wyjaśniła, iż ciągi technologiczne posiadają taką ilość pomp, która pozwala na pracę tylko części z nich, pozostałe można traktować jako awaryjne w przypadku niesprawności pozostałych. Ciągi są tak skonstruowane, że mają zapewnić nieprzerwany odbiór ścieków od odbiorców. Spółka posiada też własny wóz asenizacyjny, pozwalający na odbiór nieczystości ze zbiorników na nieczystości ciekłe. Ścieki Spółka przekazuje za pośrednictwem kolektora do oczyszczalni Hajdów w Lublinie, na podstawie zawartej umowy¹⁷ z Miejskim Przedsiębiorstwem Wodociągów i Kanalizacji w Lublinie Sp. z o. o.¹⁸.

Na terenie miasta znajdowało się 13 strefowych przepompowni ścieków zarządzanych przez PK PEGIMEK. Przepompownie zasilane były z sieci elektroenergetycznej niskiego napięcia, ale są też przystosowane do zasilania awaryjnego z agregatu prądotwórczego oraz do awaryjnego spompowania ścieków ze zbiornika z wykorzystaniem samochodu asenizacyjnego lub specjalnego.

(akta kontroli tom I str. 158-233, 270-274)

Obowiązek dostaw wody Przedsiębiorstwo realizowało poprzez sieć wodociagową na terenie miasta, której długość na dzień 31 grudnia 2023 r. wynosiła 125 km, oraz pompownię wody, [.....]

[.....]

[.....]* Zbiorniki wyrównawcze posiadają pojemność 2,5 tys. m³ każdy i jest z nich tłoczona woda dwoma magistralami do sieci miejskiej. [.....]

[.....]

¹⁶ Umowy z 22 czerwca 2022 r. nr UD_00589/2022/B24 oraz nr UD_00591/2022/B24.

¹⁷ Umowa nr H/08/K 21401/01671 z 31 sierpnia 2021 r.

¹⁸ Dalej: MPWiK.

.....]* Powoduje to uzupełnianie wody w zbiornikach wyrównawczych w porze nocnej. Średnia dobową ilość wyprodukowanej i sprzedanej wody w poszczególnych latach 2021-2023 wyniosła odpowiednio:

- w 2021 r. – 6023 m³ oraz 5491 m³,
- w 2022 r. – 5812 m³ oraz 5154 m³,
- w 2023 r. – 5957 m³ oraz 5165 m³.

[.....]
.....]
.....]*

Spółka zarządzała w latach 2021-2024 (do 31 maja) ośmioma studniami głębinowymi, z których siedem jest zlokalizowanych na terenie gminy Melgiew w ramach Ujęcia Wierzchowiska i były to studnie nr 2, 3, 4, 5, 6, 7 oraz 8. Studnia nr 9 jest zlokalizowana przy ul. Nowej w Świdniku i została wyłączona z użytkowania 26 września 2023 r., ze względu na częste przekroczenia parametrów mikrobiologicznych w ujmowanej wodzie. Wiceprezes wyjaśniła, że w wyniku przeprowadzonej w październiku 2023 r. inspekcji, stwierdzono zły stan techniczny studni i ślady przedostawania się wód powierzchniowych do jej wnętrza, co mogło być przyczyną wcześniejszych skażeń wydobywanej tam wody. Spółka podjęła działania w kierunku modernizacji studni i ponownego włączenia jej do eksploatacji.

[.....]
.....]
.....]*

Spółka w latach 2021-2024 (do 31 maja) posiadała dwie cysterny do przewozu wody pitnej o pojemności odpowiednio 5 tys. oraz 3 tys. litrów. Załącznik nr 1 do Standardowej procedury operacyjnej¹⁹, obowiązującej w latach objętych kontrolą, zawierał Instrukcję płukania cysterny wody pitnej. Przedsiębiorstwo nie posiadało mobilnej stacji uzdatniania wody. Wiceprezes wskazała w wyjaśnieniach, iż woda pobierana z istniejących ujęć nie wymaga stosowania procesu uzdatniania. W okresie objętym kontrolą Przedsiębiorstwo wykorzystywało posiadane cysterny na wodę pitną do zabezpieczenia dostaw wody w trakcie prowadzonych prac naprawczych oraz modernizacyjnych na sieciach wodociągowych i przyłączach. Wiceprezes oświadczyła, iż nie jest w stanie określić okresu w jakim woda była dostarczana ani ilości dostarczonej wody, ponieważ Przedsiębiorstwo nie prowadzi takich rejestrów.

(akta kontroli tom I str. 152-168, 192-197, 232-253, 320-323, 391-392)

Oprócz ww. ujęć wody na terenie miasta nie było innych ujęć awaryjnych zarządzanych przez PK PEGIMEK. W opinii Wiceprezes, przy normalnym trybie pracy ujęć i sieci, woda jednocześnie pompowana jest z 2-3 sieci głębinowych, w związku z tym pozostałe studnie mogą stanowić ujęcia awaryjne, a osiem niezależnych studni głębinowych pozwala na pełne zabezpieczenie wydobywanej wody, nawet w wypadku wyłączenia kilku z nich.

Przedsiębiorstwo nie wprowadziło planów lub strategii działania na wypadek uszkodzenia lub zniszczenia infrastruktury służącej dostawom wody i odprowadzania ścieków. Nie sporządzano również w latach 2021-2024 (do 31 maja) pisemnych analiz stanu zabezpieczenia potrzeb mieszkańców

¹⁹ Procedura postępowania na wypadek pogorszenia jakości wody w zakresie parametrów mikrobiologicznych i fizyko-chemicznych dostarczanej wody w ramach zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie obszaru działalności w zakresie dostawy wody z 17 listopada 2016 r.

Miasta w zakresie dostaw wody w sytuacji kryzysowej, ani też zapotrzebowania Miasta na wodę w sytuacjach kryzysowych.

Wiceprezes Zarządu wyjaśniła, że PK PEGIMEK nie miało obowiązku sporządzenia takich analiz oraz nie otrzymało od Burmistrza Miasta wytycznych określających zasady zaopatrzenia Miasta w wodę w odpowiedniej ilości i odpowiedniej jakości na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych.

Zdaniem NIK, niesporządzenie planów działania na wypadek uszkodzenia lub zniszczenia infrastruktury oraz brak pisemnych analiz w zakresie zapotrzebowania mieszkańców w wodę i stanu zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Miasta w zakresie dostaw wody w sytuacji kryzysowej, może spowodować chaos decyzyjny i jego konsekwencji wydłużyć proces uruchomienia działań awaryjnych. W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej pracownicy Przedsiębiorstwa powinni posiadać jednoznaczne wskazówki jak w danej sytuacji muszą zareagować. Sporządzenie i wdrożenie procedur działania w sytuacji uszkodzenia lub zniszczenia infrastruktury, w ocenie NIK, daje gwarancję prawidłowości podejmowanych decyzji przez upoważnionych pracowników w sytuacjach kryzysowych. Ponadto daje pewność, iż zastosowane, w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej, działania będą optymalne lub minimalizujące powstałe dla Przedsiębiorstwa szkody.

(akta kontroli tom I str. 189-191, 270-273, 320-323)

Obowiązująca w Przedsiębiorstwie Standardowa procedura operacyjna zawierała opis postępowania na wypadek pogorszenia jakości wody w zakresie parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych, w szczególności kolejność działań po powzięciu informacji o pogorszeniu jakości wody pitnej tj. poinformowanie Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Świdniku (dalej: PPIS) oraz Burmistrza Miasta i Wójta Gminy Melgiew o przekroczeniu parametrów wody i o planowanych przedsięwzięciach naprawczych wraz z harmonogramem ich realizacji. Następnie do PPIS należało podjęcie decyzji o przydatności wody do spożycia, warunkowej przydatności lub braku przydatności z nakazem unieruchomienia wodociągu. W ww. Procedurze nie wskazano sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia pogorszenia jakości wody na poszczególnych odcinkach. Zgodnie bowiem z wyjaśnieniami, że eksploatowana w Przedsiębiorstwie sieć pierścieniowa może być w sytuacji kryzysowej wyłączona na poszczególnych odcinkach, nie wskazano w Procedurze podmiotu odpowiedzialnego za podjęcie decyzji o wyłączeniu dostaw wody w ramach pierścieni. Wiceprezes wyjaśniła, iż w latach objętych kontrolą decyzje o wyłączeniu sieci wodociągowych na terenie miasta podejmowało kierownictwo ZWiK lub PPIS.

(akta kontroli tom I str. 192-197, 320-323)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności PK PEGIMEK w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Przedsiębiorstwo było przygotowane technicznie i organizacyjnie na wypadek zdarzenia skutkującego uszkodzeniem lub zniszczeniem zakładów, obiektów lub urządzeń istotnych dla funkcjonowania Miasta. Spółka posiadała dwie cysterny do przewozu wody pitnej oraz miała możliwość pompowania wody bezpośrednio z ujęć z pominięciem zbiorników wyrównawczych, przy użyciu tzw. połączenia by-pass. PK PEGIMEK posiadało trzy agregaty prądotwórcze, w tym jeden przewoźny, co umożliwiało działanie urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych w przypadku zakłóceń w dostawach prądu. Niemniej jednak, Przedsiębiorstwo nie posiadało planów lub procedur na wypadek uszkodzenia lub zniszczenia infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej. Wyjaśnienia Wiceprezes Zarządu w tym zakresie,

wskazywały jedynie jakie możliwości organizacyjne miało Przedsiębiorstwo, w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia studni głębinowych czy też pompowni wraz ze zbiornikami wyrównawczymi lub przepompowni ścieków. Przy braku rzetelnych, udokumentowanych analiz zapotrzebowania na wodę mieszkańców Miasta oraz analiz stanu zabezpieczenia potrzeb mieszkańców w zakresie dostaw wody, nie można jednoznacznie stwierdzić, iż Przedsiębiorstwo było przygotowane do realizacji zadań użyteczności publicznej w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 10 lipca 2024 r.

Kontroler:
Joanna Jabłońska-Chyła
Inspektor kontroli państwowej

/podpisano elektronicznie/

p.o. Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie

Edward Szempruch
/podpisano elektronicznie/

[.....]* – Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie wyłączyła z publikacji fragmenty wystąpienia pokontrolnego oznaczone w niniejszy sposób na podstawie art. 5 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902), w związku z objęciem tych fragmentów tajemnicą przedsiębiorstwa przez i na rzecz Przedsiębiorstwa Komunalnego PEGIMEK w Świdniku Sp. z o.o., Al. Lotników Polskich 5, 21-040 Świdnik.